

**Розділові знаки між
частинами складносурядного
речення**

Словниковий диктант

Божа (М,м)атір, (Д,д)ень (З,з)нань, народи (С,с)ходу,
з..їхатися, ві(д,дд)ерти, мовно/літературний,
недо/читав, присів/таки, св..ятковий, віч/на/віч,
що/б, гіган..ський, жовто/зелений, жовто/гарячий,
радіст..ю, навіки/віків, ні/при/всіх, ні/як, ад..ютант,
світло/сірий, поки/що, (Б,б)іла (Ц,ц)ерква, без..
ядерний, во(зз,з)..єднання, на/зло, жовто/бокий,
ясно/вельможний, день/у/день, тримай/но,
що/найдовша, скільки/то, аби/то, моркв..яний, балет
«(Л,л)ебедине озеро».

↓
ПРОДОВЖЕННЯ

Словниковий диктант

Божа Матір, День знань, народи Сходу, з'їхатися, віддерти, мовно-літературний, недочитав, присів-таки, святковий, віч-на-віч, щоб, гігантський, жовто-зелений, жовтогарячий, радістю, навіки-віків, ні при всіх, ніяк, ад'ютант, світло-сірий, поки що, Біла Церква, без'ядерний, возз'єднання, на зло, жовтобокий, ясновельможний, день у день, тримай-но, щонайдовша, скільки-то, аби-то, морквяний, балет «Лебедине озеро».

Розділові знаки в складносурядному реченні

КОМУ СТАВИМО	Перед сурядним сполучником (єднальним, протиставним, розділовим)	Живу я розумом, а серце тихо спить (П.Куліш); Ми йдемо через сінокіс, і темніє над нами небо (В. Симоненко); То пурхне щось збоку, то захитається береза (Марко Вовчок).
ТИРЕ СТАВИМО	Перед сполучником I , ТА , якщо частини речення виражають різке протиставлення, швидку зміну подій або причино-наслідкові зв'язки	Ударив грім – і зразу шкереберть пішло життя (В. Стус); Минулася буря – і сонце засіяло (М.Рильський).

Розділові знаки в складносурядному реченні

**Крапку з
комою
ставимо**

Якщо частини речення мають свої розділові знаки чи далекі за змістом

Ось помандрують аж за синє море над смутком сіл високі журавлі; і хтось останній на полі дооре вузьеньку смужку вогкої землі. (Є. Плужник).

Дослідження- аналіз на основі порівняння

*Проаналізуйте пунктуацію в поданих реченнях: за яких умов перед сурядним сполучником **і** кому ставимо, за яких – ні.*

Надворі вітер дув холодний і ніч зближалася глуха.(Л. Костенко)

Вітер дув холодний, і ніч зближалася глуха.

Коли він торкався смичком до струн скрипки, усе на світі зникало й залишалася тільки музика (В.Собко)

Усе на світі зникало, і залишалася тільки музика .

Тільки коники сюрчать та перепел іноді підпадьомкає (В.Козаченко)

Коники сюрчать, та перепел іноді підпадьомкає.

Кому між частинами складносурядного речення НЕ СТАВИМО

- якщо є спільний другорядний член;
- якщо є спільна підрядна частина;
- якщо є спільний вставний компонент;
- два умовно питальних речення, або спонукальних, або окличних;
- два речення умовно називних безособових.

Мовознавче дослідження

*Перепишіть речення, підкресліть граматичні основи.
Обґрунтуйте вживання-невживання розділових знаків.*

- На озері розкрились лілеї білі й зазолотіли квітки на лататті.
- Розвішала в саду матінка рушники - і пташки звеселіли.
- Десь цвіли сади й дивно пахли трави.(В.Сосюра)
- Приходить пісня - і душа захмарена все на світі може зрозуміти.
- Село моє не знамените, та вдача горда в села. (П. Перебийніс).

ПРОДОВЖЕННЯ

Мовознавче дослідження

- ❑ Дай людині владу — і вона себе покаже (Античний вираз).
- ❑ То шурхне щось ізбоку, то захитається береза, то щось гукне (Марко Вовчок).
- ❑ Вже червоніють помідори і ходить осінь по траві. (М.Рильський).
- ❑ Туман уже піднявся – і небо стало сірим. (М. Коцюбинський).
- ❑ Довго тужить сумна бандура про діла в старій сивині, і якусь невідому зажуру навіває та пісня мені. (В.Симоненко).

Кодовий диктант

З'ясуйте, у яких конструкціях між частинами перед сурядним сполучником кому не ставимо(розділові знаки пропущено).

- 1.Межи білих хаток цвіте вишня рясна й тонковерха тополя пахучим листям шелестить (Марко Вовчок).
- 2.Блиснула мечами хмарна вись над нами і ударив грім (В.Сосюра).
- 3.Шелестіли дуби і смарагдова тиша була (Л. Костенко).
- 4.Хай вітер знамена колише й співають у садах солов'ї (В.Сосюра).
- 5.Гримить і блискає.

ПРОДОВЖЕННЯ

Кодовий диктант

6. По узліссі й на галяві зеленіє перший ряст і цвінуть проліски та сон-трава.
7. У безодню рине буйна голова і кінь дзвенить уздою золотою. (М.Рильський).
8. Отак козаччина пройшла а ми немов не чули. (П. Тичина) .
9. Ще горять вогнем червоним канни й веселять нас кольори жоржин (М.Рильський).
10. Здається вітер стих і чистий сніг сріблом засяв під блакитним наметом неба.

ВІДПОВІДІ. 1,4,5,6,9,10

Пунктуаційний практикум

Перепишіть речення, розставляючи пропущені розділові знаки. Накресліть схеми речень.

- Тут витає слава безіменна й співає жайвором душа.
- Десь кінь скубе траву й дзвонять пута на його ногах.
- При місяці так гостро пахне сіно і матіола ходить по подвір'ю і затинається швидкий берези шепіт і хата блима вікнами на ліс.
- Мимохіть піднімались шапки на головах вгору й пововчому загорялись очі.
- На озеречку поверх льоду повиходила зеленкувато-блакитна вода й місяць сипонув на неї пригорщі свіжого срібла.
- А вночі вже сад шумів і крізь гілля сміялись зорі...

ПРОДОВЖЕННЯ

Лінгвостафета

Запишіть речення.

*Сонце стоїть над головою і його золоте промін..я
наче дороге камін..я горить відбиває...ся на з..леній
траві.*

2 учень – розставте розділові знаки.

*Сонце стоїть над головою, і його золоте проміння,
наче дороге каміння, горить, відбивається на
зеленій траві.*

3 учень – підкресліть граматичні основи.

4 учень – підкресліть другорядні члени речення.

ПРОДОВЖЕННЯ

Лінгвостафета

5 учень – накресліть схему речення.

7 учень – укажіть смисловий зв'язок між простими реченнями в складному.

8 учень – письмово дайте характеристику речення.

9 учень – охарактеризуйте перше просте речення.

10 учень – охарактеризувати друге просте речення.

Кодовий диктант

Запишіть номери речень у три колонки:

- 1 – речення, у яких сурядний сполучник вжито для з'єднання частин складносурядного речення;
- 2 – речення, у яких сурядний сполучник (сполучники) вжито для з'єднання однорідних членів речення;
- 3 – речення, у яких сурядні сполучники поєднують і однорідні члени речення, і частини складносурядного речення (розділові знаки пропущено)

1. Сонечко зайшло і надворі почало темніти (І.Нечуй-Левицький).
2. Ниви то поволі котилися у долину то підіймались на похилі горби (М.Коцюбинський).
3. Грався Петрик з Телятками та дуже вже йому хотілось в панському садку погуляти (О.Воропай).

ПРОДОВЖЕННЯ

Кодовий диктант

4. Ось сонечко зійшло і світить нам і гріє (Є.Гребінка).
5. За вікнами глупа темінь і мені стає так дивно на серці (В. Шевчук).
6. Вони перейшли порослий хвойником горб і опинились у кінці вулички (Ю.Мартич).
7. Лихе око на дуба гляне і дуб зів'яне (Народна творчість).
8. Мороз прилине синьо і прозоро розвісить скрізь інею сивий дим і на шибках невидані узорі він намалює генієм своїм (В.Сосюра)
9. Дівчина троянди поливала і кудись котилась хмар навала і сміялась осінь за вікном.

ПЕРЕВІРТЕ.121212131

Продовжіть речення

- Між частинами складносурядного речення переважно ставлять ...
- Крім коми, між частинами складносурядного речення вживають...
- Якщо частини складносурядного речення виражають швидку чи несподівану зміну подій, думок або різко протиставляються, то потрібно ставити ...
- Кому не ставимо між частинами складносурядного речення , якщо в ньому є...

Домашня робота

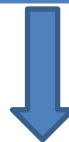
Гра «Лінгвістичний феєрверк»

Відновіть речення, запишіть їх, розставте розділові знаки .

1) тобі/палає/здолає/У/чар/небесних/співця/
ніколи/не/і/світлих/горить/в/примар/божественних/
зло/тобі/ОГОНЬ.

2) я/килим/схиляв/квітами/тисла/перша/рясний/
Сьогодні/і/серце/зміна/проснувшись/подихом/коліна/на/
з/весни.

3) шумлять/власть/гілки/привітнії/зимова/квіти/і/ зв'
ялила/Не/літнії.

ПРОДОВЖЕННЯ

Гра «Лінгвістичний феєрверк»

4) новий/акорди/дає/то/життєвий/їхній/гордий/то/
жаль/настрій/минулий/біжать/Дрижать/серцеві/
поклик/і/живі.

5) завмерли/біжать/щастя/Дивні/десь/чисті/перли/
грози/і/дрижать/в/як/сльози/стихли/гімни/зникли/
наче/згадках.

6) журбі/він/вибачить/сам/не/юрбі/духу/Поет/не/
безкарно/в/ні/в/стисках/муки/але/ж/страждань/своїх/
стратить/марно/ні.

7) тьмою/думка/в/зроблених/в/блисках/без/стисках/
яскравих/кайданів/перепонів/Там/не/горить/тліє/
законів.

ПЕРЕВІРТЕ